herpy

GEKKOER

Lined flat-tail gecko

Uroplatus lineatus

En slank, langbeint bladhalegekko fra Madagaskars østlige regnskoger, som lever i og ved bambus. Den har ingen hudfrynser, men skifter mellom ensfarget lysebrunt og skarpe, mørke lengdestriper. Den er nattaktiv, krever fuktig og godt ventilert luft og er et dyr man ser på, ikke håndterer.

Familie: Gekkonidae Tidligere navn: *Ptyodactylus lineatus; Uroplates lineatus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-28 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**2-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 90 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-26 °C**
Varmeplass	**28-30 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**85-95 dager** ved 21-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uroplatus lineatus skiller seg tydelig fra de andre bladhalegekkoene. Kroppen er langstrakt og nesten sylindrisk, beina er lange og tynne uten hudfrynser, hodet er smalt og litt slangeaktig, og huden er uvanlig glatt. Over øynene sitter to spisse skjell som øyevipper, og halen er flat og avrundet og ligner et tørt bambusblad. Artsnavnet kommer av latin "linea", linje, og peker på de parallelle, mørke stripene som løper nedover hode og rygg.

Arten måler omtrent 13 cm fra snute til kloakk og 25-28 cm til sammen, så den hører til de store i slekten. Grunnfargen er lysebrun, noen ganger nesten uten tegning, andre ganger med fem eller seks mørke lengdestriper. Dyret kan til en viss grad endre farge og kontrast: i ro er det matt lysebrunt, og ved uro, aktivitet eller stress kan det bli oransje eller få skarpe, nesten svarte striper, og halen kan få tverrbånd. Den hviler i strakt stilling langs en bambusstilk, og her forsvinner den nesten.

Bladhalegekkoene deles i grupper etter utseende og levested. *U. lineatus* står alene i sin egen gruppe, som er knyttet til bambus og tre uten hudfrynser. Arten ble beskrevet i 1836 av Duméril og Bibron under navnet *Ptyodactylus lineatus*.

Arten er stille og mest interessant å iaktta. Den krever en holder som kan holde styr på fuktighet, ventilasjon og temperatur.

Utbredelse og leveområde

Uroplatus lineatus finnes bare på Madagaskar, i de østlige regnskogene og på øya Nosy Boraha (Île Sainte-Marie) utenfor østkysten. Registrerte funn ligger særlig i nordøst, i området rundt Marojejy og Masoala, men også lenger sør, blant annet ved Zahamena. Typelokaliteten er ukjent.

Arten er vurdert som livskraftig. De største truslene er avskoging og innsamling til dyrehandelen. Fordi funnene er spredte, kjenner man ikke den nøyaktige utbredelsen, og kartet viser derfor bare østkystregionen der arten er registrert.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i regnskog i lavlandet og i bambusbestander. Dyrene sitter på bambusstilker og tynne stammer, ofte på tørr, død bambus, der mønsteret passer til underlaget. Mot andre underlag, for eksempel tykke trestammer, er de langt mer synlige. Om dagen hviler de nesten ubevegelige, og om natten jakter de i vegetasjonen.

Klimaet på østkysten av Madagaskar er varmt og fuktig med regn det meste av året og bare en liten svingning mellom årstidene. Nettene er litt kjøligere enn dagene, og luftfuktigheten er høy. Mikroklimaet i artens eget levested er ikke målt, så tallene i veiledningen bygger på hold i fangenskap.

Stell

TERRARIET

En enkelt voksen *Uroplatus lineatus* skal ha et terrarium på minst 45 × 45 × 90 cm (lengde × bredde × høyde). Et par eller en liten gruppe skal ha minst 60 × 45 × 90 cm, og flere dyr krever mer gulvareal. Større er bedre, fordi det lettere gir en tydelig forskjell mellom topp og bunn og mer plass til de loddrette hvileplassene. Terrariet skal være høyt framfor bredt, fordi arten lever loddrett på stilker.

Innred med død og levende bambus, både loddrett og skrått, og med greiner hvis tykkelse tilsvarer én til to ganger dyrets kroppsbredde og som er minst dobbelt så lange som dyret. Bambusrør som står loddrett, brukes gjerne som skjul og kan brukes som eggleggingssted. Glatte overflater som glass brukes også til hvile, særlig av unge dyr.

Glass passer best der luften i rommet er tørr (under 60 % fuktighet), fordi vann setter seg som dråper på rutene, og dyrene kan klatre på glasset. Nett kan brukes i et fuktig rom, men dyrene kan ikke feste seg til nettet. Uansett valg skal det være god ventilasjon, slik at luften ikke står stille.

Bunnen består av et dreneringslag, for eksempel perlitt eller leca-kuler, dekket av visne blader, gjerne bambusblader, og litt sphagnum. Bunnen skal være fuktig, men aldri våt. Unngå grov, ru bunn og ru kunststein: dyret slår etter bytte i raske utfall og kan få snuteskader. Levende planter som tåler fuktighet og dempet lys, holder på fuktigheten og gir skjul.

Det finnes bare lite kunnskap om pasningen av *Uroplatus lineatus*. Der tall mangler, bygger veiledningen på de bedre kjente bladhalegekkoene, for eksempel *Uroplatus henkeli* og *Uroplatus sikorae*, som har de samme grunnkravene til fuktighet, ventilasjon og temperatur.

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 24-26 °C i terrariet og om natten 20-22 °C. Nattefallet er viktig for trivselen og hjelper samtidig luften med å sirkulere i et glassterrarium. En liten årstidsvariasjon på 2-3 grader, med de kjøligste dagene om vinteren, passer for arten.

Bladhalegekkoer tåler varme dårlig. La aldri terrariet komme over 27 °C i lengre tid, og plasser det kjølig uten direkte sol. Mål med digitale termometre både øverst og nederst.

Arten soler seg ikke mye, men en liten varm flekk på 28-30 °C gir dyrene mulighet til å velge selv. Bruk en halogen- eller glødepære med lav effekt over en liten del av terrariet, slik at den bare varmer én gren, og hold resten av terrariet på bakgrunnstemperaturen. Unngå å bruke spotlamper i lave terrarier, der de varmer opp hele rommet.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være høy, ca. 70 % om dagen og 80-90 % om natten, og aldri under 70 % i lengre tid. La terrariet tørke litt ut sent på ettermiddagen og sprøyt grundig om kvelden, slik at fuktigheten stiger etter mørkets frembrudd. Den naturlige rytmen med tørrere dag og fuktigere natt holder mugg nede og er bra for luftveiene.

Sprøyt minst én gang om dagen, helst to: morgen og kveld. Dyrene drikker vann som renner over blader, bambus og glass, og slikker det av selv, og de drikker nesten aldri av en skål. Bruk lunkent vann, ikke kaldt, som stresser dem, og bruk vanlig springvann. Sprøyt ikke rett etter fôring, da vannet skyller kalken av insektene. Et sprøyteanlegg på en tidsbryter gir jevn fuktighet, særlig i terrarier med nett.

Dehydrering er den hyppigste feilen. Halen er et godt mål: den skal være flat og fyldig. Smal, rynket eller krøllet hale og innsunkne øyne er tegn på for lite vann. Sjekk etter hvert hudskifte at alle tær er helt rene, slik at huden ikke bygger seg opp og tar grepet.

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv, men hviler ofte åpent om dagen, så den får litt sollys i naturen. UVB anbefales, og et rør montert over nettet i terrariet passer til Ferguson-sone 1: UV-indeksen skal være omtrent 1-2 på de øverste hvileplassene og null i skyggen. Dyret skal kunne gjemme seg for lyset i planter og bambus. Et UV-indeksmåler hjelper, fordi nettet, plantene og rørets alder endrer utbyttet.

Gi 12 timers lys om sommeren og 10 timer om vinteren, styrt av en tidsbryter. Bladhalegekkoene har utviklet seg med en dagslengde på ca. 11 timer om vinteren og 13 om sommeren, og en tydelig årstidsrytme er bra for hormoner, appetitt og aktivitet. Dyrene er følsomme for lys om natten, så hold terrariet mørkt når lyset er slått av. Skal det være levende planter, brukes en LED-plantelampe.

Uten UVB skal kalktilskuddet inneholde D3.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Uroplatus lineatus lever av insekter. Gi sirisser som basis og supplér med kakerlakker (for eksempel dubia), gresshopper og andre fôrinsekter i passende størrelse, høyst litt mindre enn gekkoens hode. Fôrinsektene skal ha fått godt fôr det siste døgnet. Slipp dem i terrariet sent på dagen, etter sprøytingen. Dyrene jakter aktivt og slår etter byttet fra greinene, så bruk ikke fôrskåler med hard bunn.

Voksne dyr fôres to ganger i uken med et par store insekter om gangen, og unger tre ganger i uken. Små snegler som er oppdrettet, kan brukes som variasjon. Unge dyr tar litt frukt eller nektar, for eksempel papaya, én gang i uken, mens voksne sjelden gjør det. Fjern fôrinsekter som er blitt liggende, slik at de ikke plager dyret.

Dryss insektene lett med kalk ved annenhver fôring og en multivitamin annenhver uke. Med UVB skal kalken ha lite eller ingen D3. For mye tilskudd gir overvekt, som sees som fettavleiringer under haken. Vei voksne dyr jevnlig, og juster mengden slik at vekten holder seg stabil.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er mer et dyr å se på enn å holde i hånden. Den hviler stille om dagen og stresser lett. Håndter den bare når det er nødvendig, og høyst én gang i uken. En stresset gekko er i konstant bevegelse, kan hoppe, sperre gapet opp, krumme kroppen, krølle halen og skrike. Unge dyr kan kaste halen, som vokser ut igjen.

Fargeskiftet er et pålitelig signal. I ro er dyret matt lysebrunt; når det "tenner opp", får det skarpe, mørke striper eller blir oransje. Skjer det ofte og uten tydelig grunn, tyder det på stress. Krøllet hale, innsunkne øyne og gnidning av snuten mot glasset er andre tegn.

Sosialt er arten uvanlig fredelig for en gekko: hanner kan sitte på samme gren uten å kjempe. Likevel er en enkelt gekko eller et par den sikreste holdformen, og en liten gruppe med én hann og to hunner kan fungere i et stort terrarium. Overvåk nye grupper, og skill dyrene hvis noen får sår.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet sees best på voksne dyr: hannene har tydelige hemipenisbuler ved halens rot, som sees best nedenfra. Alder og vekt ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for arten, men ungene vokser raskt.

Sett bare hunner i avl som er i toppform, har fylte kalklommer på halsen og stabil vekt.

PARRING

Arten yngles bare sjelden i fangenskap. Et par eller én hann og to hunner passer best. Hanner kan tåle hverandre i et stort terrarium, men holdes helst i separate grupper i yngletiden.

En tydelig årstidsrytme med litt kjøligere og kortere dager om vinteren og varmere, lengre dager om sommeren er den beste forutsetningen for å få dyrene til å yngle. UVB til de voksne dyrene øker sannsynligheten for at eggene klekkes, sannsynligvis fordi hunnen kan gi eggene mer kalk. Gi hunner ekstra kalk og noen snegler før og etter egglegging.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett eller to egg per kull og kan legge flere kull i en sesong. Eggene er runde og måler omtrent 13 mm i diameter. De legges under bladene eller i bunnen ved foten av en plante, og hunnene bruker gjerne et loddrett bambusrør hvis det finnes ett. Hold bunnen fuktig, gi hunnen ro, og finn eggene etterpå.

Etter hvert kull sjekkes hunnens vekt og kalklommer. Hun skal ha tid til å komme seg, og går hun ned i vekt, skal avlen stoppes for sesongen.

INKUBASJON

Eggene inkuberes i en liten tett boks med vermikulitt og vann i forholdet 2:1 etter vekt eller med oppbløtt sphagnum. Legg eggene på en liten skål eller et stykke skum, slik at de ikke ligger rett i det våte substratet, og sørg for at kondensvann ikke drypper på dem. Luftfuktigheten skal være høy, men selve egget skal holdes tørt.

Temperaturen skal være 21-27 °C, med en naturlig forskjell mellom dag og natt. Eggene klekkes etter omtrent tre måneder (ca. 90 dager). Tallet bygger på få kull, og høyere temperatur gir kortere tid. Egg fra samme kull klekkes innen få dager.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er store i forhold til egget: omtrent 9 cm til sammen og omtrent 2 g. De begynner å spise etter omtrent to uker. Hold dem i en liten, fuktig boks eller et lite terrarium med fuktig sphagnum på bunnen, en plante, en vannskål og noen bambuspinner eller greiner. Dekk det meste av lokket til, slik at fuktigheten blir, og sprøyt to ganger om dagen. De sitter ofte på ruten om dagen, sannsynligvis fordi det sparer på fuktigheten.

Gi de første ukene litt nektar eller aprikosbarnemos tilsatt kalk, og tilby små sirisser tre ganger i uken. Ungene er mer utsatt for uttørking enn voksne. Unger kaster lett halen, så unngå håndtering. Hold dem like store, og fôr dem med små insekter til de kan ta voksne byttedyr. Dryss fôret med kalk og en multivitamin hver uke det første halve året.

Helse og vanlige feil

Uroplatus lineatus er følsom, og levetiden er dårlig kjent. Mange dyr lever bare to-tre år i fangenskap, og hunner som legger egg, ofte bare ett-to år, men med god pasning kan arten bli opptil omtrent 15 år. Oppdrettede dyr lever lenger enn viltfangede. Dyr i dårlig form kan tæres bort raskt. De typiske problemene er:

- Dehydrering. Smal eller krøllet hale og innsunkne øyne viser for lite fuktighet eller vann.
- Hudrester på tærne etter hudskifte. De bygger seg opp og tar grepet og kan koste en tå. Sprøyt dyret i flere minutter, og fjern huden forsiktig med fuktige fingre. Går den ikke lett av, skal dyret til veterinær.
- Varmestress over 27 °C: uro, appetittløshet og avmagring.
- Snuteskader fra ru bunn eller ru innredning når dyret slår etter bytte.
- Overvekt fra for mye fôr og tilskudd, med fett under haken.
- Døde unger i egget, eller unger som klekkes svake. Det kan skyldes for lite kalk og for lite UVB hos de voksne dyrene.
- Tapt hale ved stress eller grov håndtering.
- Parasittinfeksjon i ryggmargen (spinal nematodiasis) er beskrevet hos arten. La en avføringsprøve undersøkes hvis dyret får nervesymptomer.

Vei dyrene jevnlig, og hold øye med muskelspenning og kalklommer. Oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, slutter å spise, virker sløv eller ikke drikker.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.